

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
Ректор Миколаївського
національного аграрного
університету

В.С. Шибанін
2019 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

**для вступу на навчання за освітнім ступенем «Магістр»
на спеціальність 281 «Публічне управління та
адміністрування» у 2019 році**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розроблена для вступних фахових випробувань на навчання за освітнім ступенем «Магістр» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Метою фахового випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня «Магістр» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» є: з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час здобуття освітнього ступеня «Бакалавр», з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання для здобуття ступеня «Магістр» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Завдання вступного випробування полягає у тому щоб оцінити знання та вміння вступників, зокрема:

- навички здійснювати збирання, аналіз й обробку даних, що необхідні для розв'язання поставлених економічних задач;
- вміння вибрати інструментальні засоби для обробки економічних даних у відповідності з поставленою задачею, аналізувати отримані результати розрахунків і обґрунтувати висновки;
- здатність проаналізувати дані, що необхідні для розрахунку економічних показників діяльності суб'єктів господарювання;
- здатність використовувати для розв'язання виробничих задач інформаційні технології.

Фахове вступне випробування включає чотири модулі дисциплін:

1. Модуль 1. «Економічна теорія»
2. Модуль 2. «Менеджмент»;
3. Модуль 3. «Управління персоналом»;
4. Модуль 4. «Господарське право».

Модулі характеризують загальнотеоретичні знання зі спеціальності, а також дозволяють оцінити практичні знання та вміння бакалаврів, що вступають на здобуття освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Фахове випробування вступників сприяє виявленню здібностей у майбутніх фахівців у галузі менеджменту, економіки та споріднених наук. У процесі його проведення вступники повинні показати навички та вміння досліджувати економічні явища та процеси, що необхідно для чіткого визначення індивідуальних орієнтирів застосування власних здібностей та реалізації набутого професійного потенціалу в умовах ринкової системи.

Вступник повинен вміти:

- вільно орієнтуватися в основних економічних поняттях і категоріях;
- розробляти плани поточної діяльності, стратегії розвитку організації;

- реалізувати всі загальні функції управління у повному обсязі шляхом здійснення переважно евристичних та адміністративних, частково операторських процедур праці;
- брати участь у проведенні наукових досліджень;
- самостійно і логічно викладати матеріали та вміти робити відповідні висновки та узагальнення;
- орієнтуватися у глобальних проблемах економічного розвитку світових господарських зв'язків, інтеграції України у систему міжнародного поділу праці;
- давати правильні оцінки різним економічним явищам і процесам;
- планувати та прогнозувати діяльність організації, визначати її потреби у ресурсах;
- здатність розробляти прогнозні і програмні документи економічного і соціального розвитку;
- аналізувати і оцінювати ефективність виробничо-комерційної діяльності підприємства;
- прийняти стратегічне і тактичне рішення у межах своєї компетенції.

Вступник повинен знати:

- основні категорії економічної науки, теоретичні основи і закономірності функціонування економіки, розуміти багатоманітність існуючих економічних систем у сучасному світі;
- мати навички адміністрування управлінського процесу в публічній сфері (складання регламентів, сценаріїв діяльності, узгодження дій за часом і виконавцями тощо);
- розрізняти основні етапи формування громадського суспільства та публічного адміністрування;
- мати системні уявлення про структури і тенденції розвитку української і світової економіки;
- правову базу функціонування підприємства;
- знати механізми і принципи прийняття і реалізації економічних та управлінських рішень на мікро- та макрорівнях.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ I. «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

Тема 1.1. Предмет і метод економічної теорії

Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення й основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Складові частини сучасної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства. Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних

законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 1.2. Економічна система суспільства

Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем. Традиційна економіка. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки.

Основні напрями формування сучасних ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки. Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення. Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан відносин власності в Україні. Економічні школи щодо періодизації суспільного розвитку.

Тема 1.3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок. Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво

як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 1.4. Теорія товару і грошей

Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживна вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці. Інфляція, її суть і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 1.5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку. Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні.

Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів. Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах. Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу. Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Недоліки надмірної монополізації економіки. Економічні наслідки монополій. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Тема 1.6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання.

Продукція підприємств та її економічні форми. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес. Перспективи розвитку підприємництва в Україні. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Тема 1.7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного «капіталу». Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Тема 1.8. Капітал сфери обігу

Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал та його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Сучасні форми торговельного підприємництва. Товарна біржа. Торгові доми. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. Торговельний прибуток і його норма.

Позичковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового і торговельного капіталу. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент і його джерела. Норма позичкового проценту та його динаміка. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці.

Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади.

Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Тема 1.9. Ринкові відносини в аграрному секторі

Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Розподіл і використання рентного доходу. Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі. Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин в сучасних умовах. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника.

Тема 1.10. Доходи населення, їх формування та розподіл

Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.

Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 1.11. Держава, та її економічні функції

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки. Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів. Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків: фіскальна, регулююча, стимулююча. Класифікація податків. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Тема 1.12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Всесвітній ринок товарів та послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.

Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити. Міжнародний валютний фонд. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий курс. Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

Тема 1.13. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством. Сучасні глобальні проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі. Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Питання для підготовки з модуля I «Економічна теорія»

1. Предмет економічної теорії та її місце серед інших наук.
2. Історія розвитку економічної науки. Основні сучасні економічні школи.
3. Методологія економічної теорії. Загальнонаукові та спеціальні методи.

4. Економічна політика держави. Економічна стратегія та економічна тактика. Загальні цілі економічної політики. Особливості економічної політики України на сучасному етапі.
5. Значення економічної теорії для підвищення рівня професійної підготовки менеджерів туристичної індустрії.
6. Фундаментальні проблеми економіки та шляхи їх вирішення.
7. Безмежність споживання та обмеженість ресурсів. Проблеми вибору. Поняття альтернативних витрат.
8. Класифікація економічних ресурсів з точки зору західних економістів.
9. Продуктивні сили та виробничі відносини, економічний базис та надбудова.
10. Ефективність економіки. Крива виробничих можливостей. Закон зростання додаткових витрат.
11. Крива виробничих можливостей і перспективи економічного зростання. Екстенсивний та інтенсивний шляхи економічного зростання.
12. Класифікація економічних систем. Основні моделі економічних систем.
13. Суспільне господарство. Натуральне та товарне господарство
14. Товар і його властивості
15. Сутність та функції грошей.
16. Поняття ціни. Функції ціни.
17. Витратні теорії цін: теорія трудової вартості, теорія трьох чинників виробництва, теорія витрат виробництва.
18. Результативні (маржиналістські) теорії ціни: теорія граничної корисності та теорія граничної продуктивності засобів праці. Комплексна теорія ціни А. Маршалла.
19. Сутність ринку та основні умови його ефективного функціонування.
20. Принципи чистої ринкової економіки. Схема кругообігу ресурсів і продуктів в ринковій економіці.
21. Багатогранність форм власності – необхідна умова ефективного функціонування ринку. Роздержавлення та приватизація.
22. Структура та інфраструктура ринку.
23. Переваги та недоліки ринкової системи.
24. Графік попиту та закон попиту. Ефекти доходу та заміщення.
25. Основні види попиту в залежностей від особливості формування попиту.
26. Графік пропозиції. Закон пропозиції. Вплив нецінових чинників на пропозицію.
27. Рівновага попиту і пропозиції. Вплив нецінових чинників на точку рівноваги.
28. Поняття ринкового механізму та його основні елементи.
29. Цінова еластичність попиту. Сутність та зміст.
30. Цінова еластичність пропозиції. Сутність та зміст.
31. Вплив державного регулювання цін на співвідношення між попитом та пропозицією. Сутність демпінгу.

32. Сутність конкуренції та її види. Шляхи захисту економічної конкуренції.
33. Сутність підприємницької діяльності. Законодавство України про підприємництво.
34. Організаційні форми підприємницької діяльності в країнах з ринковою економікою. Види об'єднань підприємств.
35. Характеристика основних організаційно-правових форм господарювання в Україні: державні підприємства, господарські товариства, приватні підприємства, кооперативи, орендні підприємства, іноземні підприємства, підприємства з іноземними інвестиціями та ін.
36. Поняття підприємства. Класифікація підприємств.
37. Поняття чистої конкуренції та її ознаки.
38. Чиста монополія. Види монополій.
39. Антимонопольна діяльність. Особливості прояву монополізму в Україні та напрямки демонополізації.
40. Монопольна конкуренція та олігополія
41. Порівняння марксистських та немарксистських теорій оплати праці.
42. Сутність заробітної плати. Фактори підвищення продуктивності праці.
43. Оплата праці в Україні. Форми і системи оплати праці.
44. Заробітна плата на різних ринках праці: чистої конкуренції, чистої монополії, моносонії, двосторонньої монополії.
45. Економічна рента, її сутність і види. Графік попиту та пропозиції землі.
46. Туристична рента, її сутність. Види туристичної ренти.
47. Позичковий відсоток. Номінальна та реальна ставки відсотку. Чиста ставка відсотку та облікова ставка.
48. Поняття та види інфляції. Її причини та наслідки. Методи боротьби з інфляцією.
49. Економічні функції держави в умовах ринку. Витрати та доходи переливу. Індивідуальні та суспільні блага.
50. Методи та шляхи державного регулювання економіки. Особливості державного регулювання економіки України на сучасному етапі. Поняття економічної безпеки держави та її основні показники.
51. Проблеми розподілу доходів у суспільстві. Крива Лоренца. Державна політика розподілу доходів в Україні. Соціальна політика держави.
52. Банківська справа. Банки та їх функції. Поняття обов'язкового резерву комерційного банку, його значення. Резервна норма.
53. Сучасна податкова система України. Основні види податків.
54. Поняття та структура державного бюджету країни. Роль податків у формуванні бюджету. Крива Лаффера.
55. Передумові створення світового господарства, його сучасні ознаки.
56. Проблеми глобалізації світової економіки.
57. Протекціонізм та вільна торгівля. Методи здійснення протекціоністської політики.
58. Сутність та структура платіжного балансу країни.

59. Валюта та валютні курси. Види валютних курсів та методи їх визначення. Валютна політика держави.

60. Світова валютна система та основні етапи її розвитку.

Рекомендована література

1. Економічна теорія. Політекономія : підручник / за ред. В.Д. Базилевича / В.Д. Базилевич, В.М. Попов, К.С. Базилевич, Н.І. Гражевська. - 7-ме вид., стер. - К. : Знання-Прес, 2008.-719 с.

2. Костюк В.С. Економічна теорія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.С. Костюк, А.М. Андрющенко, І.П. Борейко. - К. : Центр учб. л-ри, 2009. - 282 с.

3. Никифоров А.А. Макроэкономика: научные школы, концепции, экономическая политика : учеб. пособие / А.А. Никифоров, О.Н. Антипина, Н.А. Миклашевская. - М. : Дело и , Сервис, 2008. - 543 с.

4. Антимонопольна діяльність : підручник / за ред. В.Д. Лагутіна - К. : КНТЕУ, 2005. - 580 с.

5. Базилевич В.Д. Макроекономіка : підручник / В.Д. Базилевич ; за ред. В.Д. Базилевича, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик. - К. : Атіка, 2009. - 368 с.

6. Ястремський О. Основи мікроекономіки / О. Ястремський, О. Гриценко. - 2-ге вид., переробл. і допов.;. - К. : Знання-Прес, 2007. - 578 с.

7. Калінченко О.В. Мікроекономіка : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Калінченко, Л.М. Березіна. - К. : Центр учб. л-ри, 2008. - 472 с.

8. Косік А.Ф. Мікроекономіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.Ф. Косік, Г.С. Гронтковська. - 2-ге вид., переробл. і допов. - К. : Центр учб. л-ри, 2008. - 436 с.

9. Лагутін В.Д. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці / В.Д. Лагутін. - К. : КНТЕУ, 2007. - 247 с.

10. Мазараки А.А. Торговля. Деньги. Менталитет / А.А. Мазараки. - К. : Книга, 2006. - 631 с.

11. Макроекономіка та макроекономічна політика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.Ф. Мельник, Т.Л. Желюк, О.В. Дугопольський, О.В. Панухник. - К. : Знання, 2008. - 699 с.

МОДУЛЬ II. «МЕНЕДЖМЕНТ»

Тема 2.1 Сутність, роль та методологічні основи менеджменту. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

Тема 2.2. Історія розвитку менеджменту. Передумови виникнення науки управління. Існуючі парадигми менеджменту. Класичні та неокласичні

теорії менеджменту. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 2.3. Закони, закономірності та принципи менеджменту. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Закони і закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

Тема 2.4. Функції та методи менеджменту. Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретний і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних. Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Тема 2.5. Планування як загальна функція менеджменту. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури. Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей.

Тема 2.6. Організування як загальна функція менеджменту. Сутність функції організування та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія структур організації.

Тема 2.7. Мотивування як загальна функція менеджменту. Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Зіставлення теорій

мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 2.8. Контролювання як загальна функція менеджменту. Поняття контролювання та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотний зв'язок під час контролю. Види управлінського контролювання.

Тема 2.9. Регулювання як загальна функція менеджменту. Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види регулювання. Етапи процесу регулювання.

Тема 2.10. Процес управління. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цільовизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Тема 2.11. Інформація і комунікації в менеджменті. Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, що висуваються до інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх комунікацій». Перешкоди в комунікаціях. Зворотний зв'язок в процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні переваги.

Тема 2.12. Керівництво та лідерство. Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керування та континууму стилів керування.

Характеристика та класифікація стилів керування. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Тема 2.13. Ефективність менеджменту. Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна. Особливості оцінки різновидів ефективності. Концепції визначення ефективності менеджменту в організації. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. Економічна, організаційна та соціальна ефективність менеджменту. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення. Напрями підвищення ефективності управління організацією. Сутність та різновиди відповідальності та етики у менеджменті. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Сутність та значення соціальної поведінки менеджменту. Культура менеджменту.

Питання для підготовки з модуля II «Менеджмент»

1. Визначте рівень застосування теорії очікування в практиці управління.
2. Ціль управлінського процесу, його учасники, предмет, способи здійснення.
3. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види і їх взаємозв'язок.
4. Принципи побудови організаційних структур управління.
5. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних.
6. Методологія ситуаційного підходу.
7. Методологія системного підходу.
8. Процесний підхід в управлінні.
9. Зовнішнє середовище організації: фактори прямого і непрямого впливу.
10. Теорії і моделі процесів мотивації: змістовний і процесуальний підходи.
11. Контроль як загальна функція менеджменту.
12. Характеристика зовнішнього середовища організації: складність, рухомість, невизначеність.
13. Визначте особливості менеджменту на міжнародному рівні.
14. Основні фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень.
15. Визначте вплив фактора часу на прийняття управлінського рішення.
16. Визначте загальні проблеми моделювання.
17. Визначте основні перешкоди в організаційних комунікаціях.
18. Опишіть процес побудови моделей.
19. Платіжна матриця як метод прийняття рішень.

20. Зміст і переваги стратегічного планування.
21. Назвіть загальні типи технологій, які використовуються в сучасних організаціях.
22. Охарактеризуйте природу організаційних змін.
23. Розкрийте причину опору змінам в організації.
24. Опишіть способи подолання опору змінам організації.
25. Поясніть значення змін у діяльності організації.
26. Окресліть сфери організаційних змін.
27. Визначте компоненти соціотехнічної підсистем.
28. Опишіть процес управління за цілями.
29. Визначте основні причини конфліктів.
30. Визначте взаємозв'язок між структурою та стратегією організації.
31. Перешкоди на шляху до ефективного делегування та їх подолання.
32. Опишіть основні типи адміністративно-управлінського апарату.
33. Фактори, які визначають ступінь децентралізації.
34. Ефективний контроль і його характеристики.
35. Розвиток неформальних організацій та їх характеристика.
36. Комітет як форма управління.
37. Авторитарне та демократичне керівництво.
38. Опишіть процес соціальної адаптації працівників у колективі.
39. Комунікаційний процес, елементи і етапи процесу.
40. Поясніть суть спрощеної моделі мотивації поведінки людини потребами.

Рекомендована література

1. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури–М.: Дело, 2014. – 704с.
2. Рудьєв В. А. Менеджмент : навч. посіб. / В. А. Рудьєв, С. О. Гуткевич. – К.: ЦУЛ, 2011. – 312 с.
3. Скібіцька Л. І. Менеджмент : навчальний посібник / Л. І. Скібіцький, О. М. Скібіцький ; Мін-во освіти і науки України. – К. : ЦУЛ, 2007. – 416 с.
4. Стадник В. В. Менеджмент / В. В. Стадник, М. А. Йохна. — 2-ге вид., випр., допов., – К. : Академвидав, 2010. – 472 с.
5. Туленков М. В. Сучасні теорії менеджменту : навчальний посібник / М. В. Туленков. – К. : Каравела, 2012. – 304 с.

МОДУЛЬ III. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Тема 3.1. Сутність і завдання управління персоналом в сучасних умовах. Організація як об'єкт управління та її визначальні характеристики. Зацікавлені групи. Власники, наймані працівники, менеджери, профспілки, державні інститути. Суперечливість інтересів зацікавлених груп. Соціальне партнерство та його функції. Соціальні інститути. Формальні і неформальні

правила, соціальна роль та соціальний статус. Власність та договір як ключові правові інститути. Організаційна культура. Фактори, які визначають організаційну культуру та її роль в управлінні персоналом. Зміст, система цілей та предмет управління персоналом. Організаційна, соціально-економічна та відтворювальна функції. Кількісні характеристики персоналу. Середньоспискова чисельність. Управлінський та виробничий персонал. Структуризація за кваліфікаційним критерієм. Якісний склад персоналу: професійна, вікова структура та стаж роботи. Сучасні тенденції формування структури персоналу. Кадрові служби у системі менеджменту підприємств. Чинники, які визначають специфіку ОСУ персоналом. Специфіка ОСУ персоналом в Україні та функції і тенденції їх розвитку в розвинених країнах.

Тема 3.2. Нормативні та правові аспекти трудових відносин. Трудові відносини та механізм їх реалізації. Найманий працівник та роботодавець. Міжнародна організації праці та її функції. Тріада МОП. Джерела національних правових норм, що регулюють трудові відносини. Кодекс законів про працю та його структура. Локальні нормативні акти. Трудовий договір як основа регулювання трудових відносин на рівні організації. Загальний порядок та вимоги щодо укладання трудових договорів. Договір на невизначений термін, строковий договір, договір на час виконання певної роботи. Неповнота трудового договору та неявність умов, викладених у ньому. Асиметричність інформації учасників договору та її можливі наслідки. Опортуністична поведінка суб'єктів трудових відносин. Суб'єкти колективного договору та їх функції. Основні характеристики та ключові положення колективного договору. Колективні (тристоронні) угоди, як засіб регулювання трудових відносин на рівні галузі, території. Документація та діловодство в управлінні персоналом. Основні вимоги організації діловодства кадрових служб. Документаційне забезпечення управління персоналом. Організація обліку і звітності по персоналу.

Тема 3.3. Трудовий колектив як соціальна система. Група, індивідуалізм, колективізм. Потенційна несумісність групових та індивідуальних цілей. Класифікація робочих груп. Команда та її роль в організації. Функціональні команди, команди з вирішення проблем, міжфункціональні та самокеровані команди. Стадії розвитку команди. Механізм та чинники ефективного функціонування групи. Колективне прийняття рішень, колективна відповідальність. Рольова поведінка членів групи. Незалежний, нейтральний та зорієнтований на підпорядкованість типи поведінки. Ознаки, причини появи та особливості неформальних груп. Позитивний та негативний вплив неформальних груп на організацію. Напрямки ефективної співпраці з неформальними групами.

Тема 3.4. Політика управління персоналом. Політика управління персоналом: сутність, мета і завдання в сучасних умовах. Принципи кадрової політики. Кадрова політика в системі управління персоналом підприємства.

Пасивний, реактивний, превентивний, активний та авантюристичний типи кадрової політики. Зв'язок політики управління персоналом із зовнішнім середовищем. Відкрита та закрита кадрова політика. Національно-культурне середовище формування політики управління персоналом. Теорії М.Вебера та Д.Маклелланда. Моделі кадрової політики У.Оучі. Необхідність формування вітчизняних моделей кадрової політики. Необхідність зміни та адаптації політики управління персоналом. Зовнішні та внутрішні фактори впливу. Ефективність політики управління персоналом організації. Перешкоди реалізації кадрової політики та критерії її ефективності.

Тема 3.5. Планування персоналу в організації. Сутність, цілі та завдання планування персоналу. Зв'язок планів по персоналу з іншими плановими показниками підприємства та зі стратегічними цілями. Основні блоки заходів щодо планування персоналу. Поточна та довгострокова потреба у персоналі. Ефективність планування персоналу та принципи, які її визначають: принципи науковості, економічності, безперервності, масовості, точності. Фактори, які визначають потребу у персоналі. Внутрішньоорганізаційні та зовнішні фактори. Витрати на персонал та механізм їх формування. Методи визначення потреби у персоналі: екстраполяція, експертні оцінки, нормативний метод, методи лінійного програмування. Рівні кадрового планування. Стратегічне, тактичне та оперативне планування персоналу.

Тема 3.6. Процес комплектування організації персоналом. Сутність та організація наймання персоналу. Чинники, які визначають необхідність наймання працівників. Політика “створи кадри” та “придбай кадри”. Алгоритм залучення персоналу. Ринок праці та його структура. Вивчення ринку праці. Параметри дослідження ринку праці. Процедура вербування (набору) працівників. Джерела зовнішнього та внутрішнього набору персоналу, їх переваги та недоліки. Форми залучення працівників. Призначення відбору персоналу та ключові оціночні критерії. Автобіографічні, професійні та особистісні характеристики кандидатів. План «семи пунктів». Процедура відбору працівників. Адаптація персоналу як чинник стабілізації/дестабілізації колективу. Чинники, які визначають успішність адаптації працівника. Управління адаптацією працівника.

Тема 3.7. Професійний розвиток і навчання персоналу. Професійний розвиток персоналу: актуальність та призначення. Зв'язок професійної підготовки та адаптації і ротації персоналу. Організація системи професійного навчання працівників. Аналіз потреб у підготовці персоналу, вибір форм навчання, оцінка необхідних витрат, деталізація планів навчання, оцінка результатів. Особистісні характеристики працівника, як чинник успішності професійного навчання. Внутрішньофірмова підготовка працівників та підготовка в навчальних закладах. Навчання з відривом і без відриву від поточних трудових обов'язків. Тенденції професійного навчання

працівників в розвинених країнах. Підвищення кваліфікації працівників як форма професійного навчання: завдання та методи реалізації. Принципи підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів. Інвестиції у навчання працівників та їх особливості. Мінімізація ризику інвестицій в навчання персоналу. Розподіл витрат, специфічність професії, соціальні програми, поетапна підготовка і кар'єра.

Тема 3.8. Управління діловою кар'єрою в організації. Кар'єра як об'єкт управління персоналом. Професійна та внутрішньоорганізаційна кар'єра. Напрямки розвитку професійної та внутрішньоорганізаційної кар'єри. Спеціалізація та транспрофесіоналізація. Головні завдання управління кар'єрою. Етапи ділової кар'єри з точки зору окремого працівника. Підготовчий та адаптаційний етапи, етап просування, етап збереження, завершальний етап. Темпи розвитку кар'єри та фактори успіху. Моделі побудови кар'єри. Система управління діловою кар'єрою. Організація роботи з планування та реалізації кар'єри, основні етапи та їх характеристика. Підготовка і формування резерву керівників. Завдання формування кадрового резерву. План кадрових переміщень. Відбір у кадровий резерв.

Тема 3.9. Оптимізація чисельності персоналу. Сутність вивільнення працівників та його види. Умови та наслідки звільнення працівників. Звільнення з ініціативи працівника, звільнення з ініціативи адміністрації, вихід на пенсію. Система заходів щодо звільнення працівників. Плинність кадрів та її оцінка. Причини і мотиви плинності кадрів. Потенційна плинність кадрів. Система управління плинністю кадрів. Роль гнучких режимів праці (ГРП) в сучасних умовах. Переваги від застосування ГРП.

Тема 3.10. Оцінка, оплата праці й мотивація персоналу. Зміст та завдання атестації персоналу. Об'єкти та показники атестації персоналу. Організація, методи та етапи проведення атестації. Оцінка персоналу та її адміністративна, інформативна і мотиваційна функції. Роль оцінки персоналу в системі менеджменту організації. Оцінка кандидатів на вакантну посаду та оцінка працівників організації. Процедура підготовки до оцінки персоналу. Показники, критерії та методи оцінки персоналу. Вихідні дані для оцінки персоналу. Комплексна оцінка керівників і спеціалістів: особливості, значення та технологія проведення. Оплата праці: економічний зміст, класифікаційні групи. Основна і додаткова зарплата. Відтворювальна, мотиваційна, регулююча, соціальна та оптимізаційна функції зарплати. Погодинна та відрядна форми заробітної плати: їх особливості, переваги, недоліки, умови застосування. Тарифна та безтарифна система оплати праці. Характеристики ефективного управління мотивацією. Мотиваційні стратегії. Мотиваційний моніторинг.

Питання для підготовки з модуля III «Управління персоналом»

1. Особистість: сутність, структура, організаційна поведінка.
2. Структура і чисельність персоналу підприємства.
3. Вимоги до професійно-кваліфікаційного рівня працівників.
4. Компетентність працівників: сутність, види.
5. Колектив як соціальна група.
6. Етапи створення і розвитку трудового колективу.
7. Структура і ефективність трудового колективу.
8. Корпоративна культура в системі управління персоналом.
9. Згуртованість колективу: сутність, стадії.
10. Соціально-психологічні особливості колективу як об'єкту управління.
11. Соціальні ролі і відносини в колективі.
12. Поняття і значення сучасної кадрової політики підприємства.
13. Стратегії управління персоналом підприємства.
14. Зміст кадрової політики на різних етапах життєвого циклу підприємства.
15. Організація роботи кадрової служби підприємства.
16. Діловодство в роботі кадрової служби підприємства.
17. Кадрове планування у підприємстві: значення, цілі, задачі, принципи, етапи.
18. Види планування роботи з персоналом підприємства.
19. Визначення потреби підприємства в персоналі.
20. Набір персоналу.
21. Відбір персоналу.
22. Професійна орієнтація в системі управління персоналом.
23. Управління трудовою адаптацією.
24. Оцінювання керівників і спеціалістів у організації.
25. Управління кар'єрою персоналу.
26. Навчання персоналу.
27. Управління мобільністю кадрів.
28. Планування і підготовка кадрового резерву.
29. Управління плинністю кадрів у підприємстві.
30. Ефективність управління персоналом підприємства.

Рекомендована література

1. Арутюнов, В.В. Управление персоналом: учеб. пособие / В.В. Арутюнов, И.В. Волынский. – Ростов-на-Дону, 2009. – 448с.
2. Базаров Т.Ю. Управление персоналом. / Базаров Т.Ю. - К.: 2001.- 255с.
3. Беляцкий Н.П. Управление персоналом : учеб. пособие / Н.П. Беляцкий, С.Е. Велесько, П. Ройш. — Мн. : Интерпрессервис : Экоперспектива, 2003. — 352 с.
4. Бирман Л.А. Управленческие решения: Учебное пособие. / Бирман Л.А. – М.: Дело, 2004. – 208 с.

5. Веснин, В. Р. Управление персоналом. Теория и практика: учебник / В.Р. Веснин. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2011. – 688 с.

6. Грیشнова О.А. Оцінювання персоналу: сучасні підходи до забезпечення ефективності / Грیشнова О.А., Наумова О.О. // Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. - Т 2. Управління персоналом в організаціях. - К.: КНЕУ, 2005. – 435с.

7. Дятлов В.А. Управління персоналом. / Дятлов В.А., Кибанов А.Я., Пихало В. Т. – М. – 2004р. – 377с.

8. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : посібник / Обран-Лембрик Л. Е. - К. : Академвидав, 2003. – 568 с.

9. Основы управления персоналом: учеб. / Под ред. Розарёновой Т.В.- М.: ГАСБУ, 20011. – 328 с.

10. Управление персоналом: учебник / Под ред. Т.Ю. Базарова, Б.Л. Еремина.- 2-е изд., перераб. и доп.- М.: ЮНИТИ, 2010. – 560 с.

11. Хміль Ф. І. Управління персоналом : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Хміль В. Ф. - К. : Академвидав, 2006. – 488 с.

МОДУЛЬ IV «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Тема 4.1. Загальні засади господарської діяльності

Предмет господарського права. Поняття господарської діяльності та господарських відносин. Підприємницька діяльність як предмет господарського права. Законодавче визначення та ознаки господарської діяльності. Основні принципи підприємницької діяльності. Зміст господарського права. Загальна характеристика господарських відносин. Види господарських відносин. Співвідношення понять господарського, підприємницького і комерційного (торгового) права. Методи правового регулювання господарського права: метод автономних рішень, метод обов'язкових приписів, метод рекомендацій, метод заборон. Принципи господарського права: юридична рівність різних форм власності, що використовується в господарській діяльності; свобода форм і сфер підприємницької діяльності і її межі; свобода договорів та її обмеження; свобода добросовісної конкуренції та обмеження монополістичної діяльності; отримання прибутку, як мета підприємницької діяльності; законність підприємницької діяльності; можливість судового захисту відносини суб'єктів господарювання.

Тема 4.2. Господарська комерційна діяльність (підприємництво)

Поняття підприємництва. Ознаки підприємництва. Соціальний характер відповідальності підприємця. Принципи підприємництва закріплені законодавством. Значення підприємництва у ринкових відносинах. Становлення та юридична природа підприємництва.

Тема 4.3. Умови здійснення підприємницької діяльності

Легітимація суб'єктів підприємницької діяльності: державна реєстрація, ліцензування підприємницької діяльності. Основні положення державної реєстрації СГ. Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Порядок проведення державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Документи, що надаються для державної реєстрації. Порядок реєстрації змін до установчих документів. Підстави для скасування державної реєстрації. Інші заходи щодо легалізації суб'єкта підприємницької діяльності. Ліцензування підприємницької діяльності. Суб'єкти ліцензування. Порядок отримання ліцензії. Дублікат, анулювання ліцензії. Порядок проведення перевірок.

Тема 4.4. Правовий статус юридичних та фізичних осіб підприємців

Поняття і види суб'єктів підприємницької діяльності. Фізичні особа як суб'єкти підприємництва. Юридична особа як суб'єкт підприємництва. Ознаки юридичної особи. Організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності. Установчі документи суб'єктів підприємництва. Відмінність установчого договору від цивільно-правового.

Тема 4.5. Порядок створення та припинення діяльності юридичних осіб Шляхи утворення СПД юридичних осіб. Установчі документи. Зупинення та припинення діяльності підприємців. Реорганізація та ліквідація, як форми припинення діяльності. Відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Визначення неплатоспроможності. Банкрутства. Учасники провадження у справах про банкрутство. Санація. Судові процедури банкрутства, що застосовуються щодо боржника. Провадження у справах про банкрутство. Введення мораторію на задоволення вимог кредиторів. Основні етапи санації боржника. Заходи щодо відновлення платоспроможності боржника. Визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури. Етапи ліквідаційної процедури. Категорії суб'єктів підприємництва, до яких Законом встановлено особливості банкрутства. Наслідки визнання боржника банкрутом. Черговість задоволення претензій кредиторів.

Тема 4.6. Правовий статус підприємств. Поняття і види підприємств.

Правовий статус державних та комунальних підприємств. Характерні риси казенного підприємства. Правовий статус господарських товариств. Учасники товариства. Права учасників господарських товариств. Характерні риси акціонерного товариства. Відмінності між відкритим та закритим

акціонерним товариством. Загальна характеристика товариства з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, повного товариства, командитного товариства. Правовий статус підприємств колективної власності. Загальні характеристики виробничих кооперативів та споживчої кооперації. Правовий статус приватних та орендних підприємств. Поняття відокремлених підрозділів суб'єктів підприємництва, їх види, ознаки. Об'єднання підприємств. Порядок їх створення та установчі документи.

Тема 4.7. Майнова основа господарювання

Поняття майна, правовий режим майна суб'єктів господарювання, право власності, повноваження власника, право господарського відання, право оперативного управління. Майно у сфері господарювання. Джерела формування майна суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму державного майна. Прибуток суб'єктів господарювання. Цінні папери у складі майна. Підстави виникнення майнових прав та обов'язків. Гарантії та захист майнових прав суб'єктів господарювання. Оренда, лізинг.

Тема 4.8. Господарські зобов'язання

Господарське зобов'язання. Підстави виникнення господарських зобов'язань. Майново-господарські зобов'язання. Організаційно-господарські зобов'язання. Соціально-комунальні зобов'язання. Публічні зобов'язання. Господарські договори, що породжують господарські зобов'язання, їх загальна характеристика. Виконання та припинення господарських зобов'язань.

Тема 4.9. Правове регулювання торговельної діяльності

Правила і порядок здійснення торговельної діяльності. Визначення торговельної діяльності. Внутрішня торгівля. Правила торгового обслуговування населення. Роздрібна торгівля алкогольними напоями та тютюновими виробами. Термін дії ліцензії на здійснення діяльності з виробництва, торгівлі алкогольними та тютюновими виробами. Торгівля на ринках. Правила торгівлі на ринках. Вимоги відносно функціонування ринків. Визначення ринку. Види ринків. Біржова торгівля. Види бірж. Правила торгівлі на біржі.

Тема 4.10. Участь держави та місцевого самоврядування у сфері господарювання

Основні напрями та форми участі держави та місцевого самоврядування у сфері господарювання. Загальна характеристика антимонопольного

законодавства. Визначення системи органів антимонопольного комітету України. Законодавство про заборону зловживання монопольним становищем на ринку. Визначення монопольного становища. Порухення в сфері зловживання монопольним становищем. Суб'єкти природних монополій. Антиконтурентні узгоджені дії: склади правопорушень. Дискримінація суб'єктів господарювання органами державної влади місцевого самоврядування та адміністративно-господарського та управління та контролю. Санкції за порушення антимонопольного законодавства. Контроль за економічною концентрацією підприємців, поняття та види недобросовісної конкуренції. Ознаки недобросовісної конкуренції. Неправомірне використання ділової репутації суб'єктів господарювання. Порівняльна реклама. Створення перешкод суб'єктам господарювання в процесі конкуренції і досягнення не правомірних переваг у конкуренції. Неправомірне збирання, розголошення і використання комерційної таємниці. Інші дії в конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності. Санкції за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Тема 4.11. Захист прав та законних інтересів підприємців

Поняття та способи захисту прав та законних інтересів СПД. Форми й методи захисту прав та законних інтересів СПД. Загальні поняття про представництво в підприємницькій діяльності. Строки в підприємницьких відносинах. Визнання господарських угод недійсними та правові наслідки цього. Досудове врегулювання господарських спорів. Система та компетенція господарських судів. Порядок розгляду спорів господарським судом.

Тема 4.12. Відповідальність в підприємницькому праві

Поняття та види господарсько-правової відповідальності. Підстави застосування господарської відповідальності. Господарсько-правові санкції.

Захист честі, гідності, та ділової репутації підприємців.

Відшкодування моральної шкоди. Покладення на правопорушника обов'язку сплати потерпілому компенсації в грошовій або в іншій матеріальній формі за спричинену йому немайнову шкоду. Підстави відшкодування моральної школи.

Питання для підготовки з модуля 4 «Господарське право»

1. Поняття та ознаки господарської діяльності.
2. Господарські правовідносини.
3. Види та принципи підприємницької діяльності.

4. Поняття та загальна характеристика суб'єктів господарювання.
5. Види суб'єктів господарювання.
6. Фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності.
7. Підприємства як суб'єкти підприємницької діяльності: загальна характеристика та класифікація.
8. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності (юридичних осіб) та порядок її проведення.
9. Державна реєстрація фізичних осіб – СПД.
10. Поняття та ознаки ліцензування господарської діяльності.
11. Порядок ліцензування господарської діяльності.
12. Загальні засади здійснення державного регулювання господарської діяльності.
13. Установчі документи суб'єктів підприємницької діяльності.
14. Характеристика унітарних підприємств (підприємства з одним учасником та засновані на власності об'єднань громадян).
15. Державні підприємства, їх загальна характеристика.
16. Господарські товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: загальна характеристика та класифікація.
17. Засновники та учасники господарських товариств (права та обов'язки).
18. Акціонерне товариство, його види.
19. Етапи створення акціонерного товариства.
20. Повне товариство
21. Командитне товариство.
22. Колективне сільськогосподарське підприємство та фермерське господарство
23. Об'єднання підприємств та їх класифікація
24. Джерела та порядок формування статутного фонду підприємства.
Управління підприємством.
25. Загальні підстави припинення суб'єктів господарювання.
26. Реорганізація суб'єктів господарювання.
27. Ліквідація суб'єктів господарювання.
28. Поняття та загальна характеристика банкрутства.
29. Державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності.
30. Дозвільна система у сфері господарської діяльності.
31. Правовий режим користування майном (оренда, лізинг).
32. Право власності, підстави виникнення та припинення.
33. Поняття майна у сфері господарської діяльності та джерела його формування.
34. Порядок і правила здійснення торгівельної діяльності.

35. Особливості торгівлі горілчаними та тютюновими виробами.
36. Торгівля на ринках.
37. Гарантії та захист майнових прав.
38. Господарські зобов'язання, підстави їх виникнення та види.
39. Господарські договори, що породжують господарські зобов'язання, їх загальна характеристика.
40. Виконання та припинення господарських зобов'язань.
41. Організація готівкового обігу та готівкові розрахунки у підприємницькій діяльності.
42. Безготівкові розрахунки у підприємницькій діяльності.
43. Договір позики.
44. Договір кредиту. Види кредитів.
45. Договір банківського рахунку. Відкриття та закриття банківського рахунку.
46. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання.
47. Санкції за порушення антимонопольного законодавства.
48. Адміністративно-правовий захист суб'єктів підприємницької діяльності.
49. Нотаріальний захист суб'єктів господарювання.
50. Захист прав суб'єктів підприємницької діяльності судами.
51. Господарсько-правова відповідальність суб'єктів господарювання.
52. Адміністративна та кримінальна відповідальність в сфері підприємницької діяльності.
53. Відшкодування збитків у сфері господарювання.
54. Господарські санкції як правовий засіб відповідальності у сфері господарювання.
55. Звільнення від господарської відповідальності

Рекомендована література

1. Беяневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти) / О. А.Беяневич. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
2. Бойко М.Д. Правове регулювання підприємництва в Україні / М. Д. Бойко. – К.: Атіка, 2007. – 712 с.
3. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій / О. М.Вінник. – К.: Атіка, 2004. – 624 с.
4. Віхров О.П. Господарське право. Спеціальна частина: навч. посіб. / О. П. Віхров. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2004. – 344 с.
5. Господарське право України: підруч. для студ.юрид. спец.вищ.закл. освіти / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман, Н. В. Погорецька [та ін.] ; за ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. – Х. : Право, 2005. – 384 с.

6. Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій у двох частинах. Частина перша. – Х. : Право, 2008. – 496 с.

II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступне випробування охоплює чотири фахові дисципліни, які передбачені навчальним планом освітнього ступеня «магістр» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» та складається із відкритих запитань таких дисциплін: «Менеджмент», «Управління персоналом», «Господарське право», «Економічна теорія». Вступні випробування проводиться у формі тестування.

Для проведення тестування формуються окремі групи вступників в порядку надходження (реєстрації) документів. Список допущених до тестування ухвалюється рішенням приймальної комісії, про що складається відповідний протокол.

Вступне випробування проводиться у строки, передбачені Правилами прийому до Миколаївського національного аграрного університету. На тестування вступник з'являється із документом, що посвідчує особу.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Екзаменаційне завдання містить 60 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені в тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється в 1 бал. Таким чином, правильна відповідь на 60 запитань оцінюється у 200 балів:

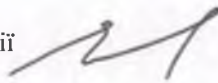
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
82	84	86	88	90	92	94	96	98	100
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
102	104	106	108	110	112	114	116	118	120
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
122	124	126	128	130	132	134	136	138	140
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
142	144	146	148	150	152	154	156	158	160
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
162	164	166	168	170	172	174	176	178	180
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
182	184	186	188	190	192	194	196	198	200

Встановленні критерії оцінювання достатності знань вступників при вступі на навчання для отримання освітнього ступеня «магістр» є таким:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
180 - 200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
164 - 179	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
150 - 163		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
134 - 149	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
100 - 133		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
91 - 99	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
82 - 90		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Голова фахової атестаційної комісії

О.В. Шебаніна

Програма розглянута та затверджена на засіданні приймальної комісії (протокол № 3 від «14» 03 2019 року)

Відповідальний секретар приймальної комісії С.В. Баркар